

eum carnificia tormentorū infernalium rē. Respondemus q̄ p̄prie nihil extra ip̄m eū
delectat. r̄ q̄ placent ei tormenta malorum tum quia bona sunt. utpote eius creature
tum propter pulchritudinem iusticie que in eis inestimabiliter r̄ mirāda est r̄ laudā-
da. q̄ tanto delectabilius intuebuntur sancti in patria q̄ hic. quanto maior erit eis
ibi amor iusticie atq̄ cognitio q̄ hic. similiter et quāto magis ibi maior q̄ videbitur
ip̄a diuine iusticie magnitudo q̄ in presenti. Unde scriptum est in psalmo. *Letabi-*
tur iustus cum viderit vindictam manus suas lauabit in sanguine peccatoris. *Si*
rare ergo sapientiam dei r̄ bonitatem immensam. qui penis malorū utitur ad bonū
electorum suorum. Inestimabile enim gaudiū erit electis in futuro. dum quisq̄ le-
tabūdus exultabit dicens. *Misericordiā r̄ iudiciū cātabo tibi dñe.* Ubi duplex erit
materia cantus illius iocūdiffimi videlicet r̄ misericordiā in ip̄os electos. r̄ iudiciū
in reprobos. Omnipotens siquidem deus quia pius est miserorū cruciatu nō pasci-
tur. quia autem iustus. ab iniquorū vltione imperpetuū non sedatur. sed ip̄si iniqui
omnes eterno deputati supplicio sua quidē iniquitate puniūtur r̄ tamen ad aliqd ar-
debunt vt scz iusti omnes. in deo videant gaudia que percipiant r̄ in illis respiciāt
supplicia que euaserūt. quatenus tanto magis in eternum diuine se gratie debitores
esse cognoscant. quanto in eternū mala puniri conspiciūt. que eius adiutorio vice-
runt vitaueruntq̄.

Et his ergo que diximus manifestum tibi debet esse o homo. quia laudanda est
diuina bonitas in hoc q̄ malis r̄ reprobis preter esse. vitā r̄ naturalia alia. bona etiā
gratuita r̄ temporalia largitur. Ex autem ampliora eis non dat non ideo hoc est. qz
ip̄e manū retrahat sue largitur. sed quia ip̄i manus suas alijs occupāt. vnde iustus
est vt eo minus recipiant quo se auertūt. Sicut q̄ lumen solis super multos non ca-
dit r̄ eos nō illuminat. non ex eo ē q̄ sol radios suos retrahat. sed quia ip̄i a lumine
eius se auertunt. Et tantū de isto.

De causis varietatis errorū r̄ sectarū multipliciū.

Uod si quispiam fortassis q̄rat interlegendū istam sectarū varietatē q̄dnā
cause sit tante varietatis h̄mōi errorū in mūdo. Et si ex iam dictis eius rei
ratio aliquāliter colligi possit t̄m̄ vt id euidentius pateat animaduertendū
q̄ prima r̄ precipua errandi causa hec esse videt. s. peccatū negligentie qua
diuinū auxiliū ab hoibz nō q̄ritur. seu q̄d cūq̄ aliud peccatū q̄d diuine gratie viam
p̄cludit. Verito em̄ iustoq̄ dei iudicio adiutoriū dei nō obtinet qui illud obtinere
nō curat. r̄ recte diuine lumen gratie cor illius illustrat minime q̄ illi p̄ peccatū obi-
cem ponit. Verito domū illius eterni solis radius nō illuminat. q̄ fenestras r̄ ostio
om̄esq̄ introitus splendoribz eius claudit. Fides siquidē non ē naturalis imo est ex
electione diuine bonitatis r̄ donū gratuitum. Si em̄ esset naturalis. eadē esset apud
omnes. nec esset tanta dissensio quāta ē in mūdo. idcirco a deo petenda ē. Uñ r̄ q̄daz
ad x̄pm dicebat vt habet *Mathei. ix.* *Credo dñe adiua incredulitatē meā.* Et apo-
stolus *Ephe. ij.* aiebat. *Gratia saluati estis p̄ fidem r̄ hoc nō ex vobis. dei em̄ donū ē.*
Sicut ergo sol nō videtur nisi lumine suo. sic sol intelligentie nō videt nisi luce gra-
tie eius. Sed qz multi sunt rebelles huic lumini. ideo etiā ceci. Alia causa ē auersio
intellectus a credendis r̄ ab his q̄ possent inducere ad credenda r̄ p̄uersio ad errores
Quēadmodū q̄ auersos habet oculos ab his q̄ videnda sunt r̄ ad alia cōuersos vi-
dere nō potest in illa auersione. Hi sunt q̄ tanto amore suas amplectūtur opiniones
r̄ sectas vt de cōtrarijs nec cogitare velint nec audire. tantoq̄ odio auersi sunt r̄ con-
trarij suorū errorū p̄trarij vt ea nec respicere vllatenus dignentur p̄tinaces prozsus
in suo sensu r̄ dura ceruice. q̄ nō mō hoibz melius sentientibus r̄ recte credentibus sed
r̄ spiritu sancto q̄ p̄ eos loq̄tur resistere audiāt. Proinde recte d̄z prouerbiorū. *viij.*
Non recipit stultus verba prudentie nisi ea dixeris que versant in corde suo. Non
ē datū homini videre post tergū suū. nec videre sine intuitu. sic nec intelligere ea a q̄
bus intellectus se auertit. Nolūt tales audire aliqd. de miraculis sz neq̄ sacra eloq̄a

nec rationes doctorum quibus possent ad veram fidem induci. ideo non mirum si remanent in erroribus suis. Tales sunt omnes sarraceni & dictarum nationum homines. qui nimis obstinate suis inherant conceptibus. & heresibus. dum sanam doctrinam non sustinentes ad sua desideria coaceruant sibi magistros prurientes auribus. & veritate quidem auditum auertunt. ad fabulas autem conuertuntur vt longe apostolus pdicit. Alia nihilominus causa est rerum credendarum subtilitas & intellectus humani grossities & turbiditas. Mirum que sub fide recta cadunt tam grosso & turbido intellectu videri non possunt. Quemadmodum ergo homines grossi ac turbidi visus pilum subtilem non videntes vbi est. contendunt monstrare ipsum ibi non esse. propter eius subtilitatem vel gracilitatem ipsum non videntes. neque ipsum videntibus credere volentes. Ita pariformiter que ex fide vera. credenda sunt grossities intellectus vulgariu & indoctoru hominu propter credendu subtilitatem non capiens. ea non esse & credit & contendit. Alia preterea causa est remotio siue distantia hominu a rebus credendis. & hec longinquitas est imperitia siue inexercitatio in illis. quemadmodum dicit Aristoteles. quod imperiti veluti longe distantes speculantur. Qui enim in sensibilibus versantur & morantur assidue que longe sunt a credendis que inuisibilia sunt. profecto longe sunt indubitanter ab eisdem. & propter hoc illa videre non possunt. quia nec studio nec exercitatione ad illa appropinquant. Ideo non mirum si ea non vident. Ipsi sensum volunt habere ducem ad credenda. qui cecus est quantum ad ea. ideo non mirum si in precipitia & profunda corruant errorum. unde & pernitiose errant. & nequaquam damna effugiunt salutis. Alia demum causa est stultitia multorum qui intelligere volunt intellectu naturali per se. quod eo per se capi non potest. quemadmodum si quis visu humano vellet videre quod visu aquilino videri potest. sic intellectus naturalis ad ea que fidei sunt per se nullatenus se extendit nisi altiori lumine perfundatur. Hi sunt qui humani capacitatem & mensuram ingenij ignorant. qui intellectum suum omnia capere existimant. & quod illo non apprehendunt. in natura non esse arbitrantur. nescientes vel non aduertentes humanum intellectum fore mensuratum & limitatum in sua capacitate naturali ab ipso summo creatore deo qui terminos ei posuit. que quot & quanta sua naturalia apprehendat capacitate. multa apud se reseruans secreta reuelanda cum voluerit & cui voluerit.

Ceterum preter has iam assignatas rationes & causas errorum. tradunt doctores & istas. dicentes quod omnes false superstitiones et adinventiones erroru vt in summa dicatur aut ex improbe phisice inuestigationis ausu procedunt. sicut errores philosophorum. vt ponere mundum eternum & multa alia similia. quod est totam pervertere sacram scripturam. aut procedunt ex peruerso intellectu sacre scripture sicut infinite reperiuntur hereses. aut etiam procedunt ex inordinato affectu carnalitatibus. vt errores epicuroz. qui dicunt nullam aliam esse vitam quam istam &c. Et quidem de primis puta philosophis qui se scientes esse iactabant certum habetur. quonia ab infidelitatis peccato nequaquam possunt excusari. cuius rationem adducit apostolus ad Roma. primo dicens. Reuelatur ira dei id est vindicta peccati de celo super omnem impietatem id est peccatum contra fidem. & iniusticia id est peccatum contra mores. hominum horum qui veritatem dei in iniusticia detinent. id est veram de deo cognitionem detinent. non sibi. sed impediunt ne fluat in alios. quia quod notum est dei manifestum est illis. deus enim illis reuelauit. Inuisibilia enim dei per ea que facta sunt intellecta conspiciuntur a creatura mundi. id est ab homine. sempiterna quoque virtus eius & diuinitas. ita vt sint inexcusabiles. quia cum cognouissent deum non sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt. sed euauerunt in cogitationibus suis. & obscuratum est inspiens cor eorum. dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt. & mutauerunt gloriam incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis volucrum quadrupedum & serpentu. propter quod tradidit illos deus in desideria cordis sui & in reprobum sensum &c.

Porro de secundis id est hereticis ita tradunt sacri canones. quod quicumque scripturam

aliter intelligit q̄ sensus sancti spūs efflagitat licet ab ecclesia nō recesserit tñ hereti-
cus appellari pōt. Ille vero dicit aliter exponere sacrā scripturā q̄ spūs sanctus efflagi-
tat qui ad hoc expositionē sacre scripture retorquet qd̄ contrariatur ei q̄ ē p̄ spūs sanctū
renelatū. Unde qui in ecclesia xp̄i morbidū aliqd̄ aut prauū sapiūt. si correcti vt sa-
nū rectumq̄ sapiant resistūt pertinaciter. suaq̄ pestifera dogmata emendare nolūt.
sed defendere persistunt heretici sunt. At vero terciū videlicet epicuri z eis similes
quoz errores ex inordinato carnali affectu procedūt ex improba voluntate z electio-
ne liberi arbitrii peccant malicie adherentes z ita ex certa malicia. Quod quidem ex
duobus contingit. Primo ex inclinatione habitus viciosi qui malicia dicitur. z venit ex
praua cōsuetudine peccandi. qua d̄s inuiscatus desperat de resipiscencia z sic irrefre-
nate labitur in vicia. iuxta illud Jeremie. xvij. desperauimus post cogitationes nos-
tras ibimus z vnusquisq̄ post prauitatem cordis sui mali faciemus. Secūdo vero
contingit ex eo q̄ homo p̄ contemptū abijcit z remouet illud quod electōne peccati po-
terat impedire sicut spem p̄ desperationē timorē per p̄sumptiones z sic de alijs. z hoc
vt liberius peccet. Admirū sapiens habet in prouerbij. Impius cū in pfundū ma-
loz venerit contemnit. z p̄ consequēs intellectus auertitur a recta consideratione et
ponderatione vicioz. Et ex hoc etiam disseminate sunt diuerse hereses q̄ tangūtur
inter alias in decreto. xxiij. q. ij. ca. quidā. Et hi omēs licet nō eque. indicant infide-
les eterne obnoxiū damnationi. Vbi tamē notatu dignū videtur q̄ infidelitas du-
pliciter potest intelligi. Vno quidem modo fm̄ puram negationem. vt ex hoc solo
quis dicatur infidelis eo q̄ nō habet fidem. vt in illis q̄ nihil audierunt de fide. z vt
sic infidelitas nō habet rōnem peccati sed magis pene. quia talis ignorantia diuino
rū ex peccato primi parentis est secuta. Qui ergo sic sunt infideles damnātur quidē
pena sensus propter alia peccata si q̄ fecerūt que sine fide remitti nō possunt. nō autē
damnantur p̄pter infidelitatis peccatū nisi pena damni tantū. Hinc dñs dicit Joh.
xij. Si non venissem z locutus eis fuisset peccatū nō haberent zc. Alio mō potest
intelligi infidelitas fm̄ contrarietatem fidei qz. s. aliquis repugnat auditui fidei vel
etiam ipam contemnit. fm̄ illud Esaie. l. quis credidit auditui nostro. z in hoc p̄prie
p̄ficatur ratio infidelitatis. z fm̄ hoc infidelitas nō modo ē peccatū sed grauissimū z
peccatū. z oritur ex supbia ex qua contingit q̄ aliq̄s intellectū suū non vult subijce-
re regulis fidei z sano intellectui patrū. rebellis z inobediens effectus ecclesie sancte
romane z eius capiti summo antistiti. cui perfidie z vicio oēs subiacent nationes su-
pra memorate.

De Latinis qui sunt in hierusalem.

Est interiectam haud inutilem spero digressionem inter ceteras nationes
supra designatas. z hanc de qua nūc dicemus latinoz z catholicoz q̄ etiā
hierosolimis sunt (z si per pauci) sup̄est ea absoluta p̄ti huic imponere fi-
nem. Siq̄dem narrauimus in prioribz z pura atq̄ simplici veritate expli-
cuius sectarum illarum siue nationum varietates. atq̄ congregationum sabbane
differentias multimodas paucis absoluimus. prout exacta indagine in locis illis p̄
scrutantes singula comperimus. sed preter eas. sunt etiam postrema hac nostra eta-
te z ab aliquot annis superioribz in hierosolimis quidam orthodoxe fidei deuoti p̄-
fessores. viri religiosi. qui a ceteris nationibz ibidem (vt sunt) latini. a sarracenis ve-
ro frantzchi. Sunt equidem filij z fratres sancti francisci. a nobis autē fratres mi-
nores. vsitato vocabulo appellantur. qui illo a suis mittūtur superioribus. z amotis
vel mortuis quibusdam. aliq̄ in locum eorum subrogātur. viuūtq̄ sub regulari sui
ordinis institutōne. de elemosinis deuotozū peregrinozū illuc ex terris xp̄iano-
rum vententium z aliozū quozūdam fidelium principum qui sacrozū locozū
deuotione z pietate xp̄iana moti. annuas suas eis transmittere elemosinas non ne-
gligūt. Ip̄iq̄ fratres pegrinos eo. p̄ tempe aduentantes. benigne suscipiūt. p̄ facul-
tatibz cbaritatiue pertractant. loca sancta ostendūt. infirmos refouent. ac varijs eis
k iij